سرنوشت نا مشخص پول حق‌العبور جاده‌ها در افغانستان

صفی‌الله امین زاده بی بی سی

دولت از | هر لیتر سوخت که وارد افغانستان می شود، در سالهای گذشته یک دلار مالیات می گرفت

شاید خیلی‌ها در افغانستان ندانند که پول حق‌العبور/عوارضی که رانندگان افغان می‌پردازند، به کجا و به جیب چه کسی می‌رود؟ از سرنوشت میلیون‌ها دلار مالیاتی‌که بخاطر حفظ و مراقبت شاهراه‌ها از رانندگان گرفته می‌شود اطلاعی در دست نیست .

بی‌بی‌سی دریافته است که آمار دقیقی در مورد آن نیز در نزد دولت افغانستان وجود ندارد .

وقتی درباره آن از مقام‌های دولتی پرسیده شد، اظهاراتشان ضد و نقیض بود. آنها نتوانستند به خبرنگار بی‌بی‌سی آمار مشخص در مورد میزان پول جمع‌آوری شده و مصرف این پول را ارائه کنند .

دولت افغانستان یکی از دستاوردهای عمده خود را در یک و نیم دهه گذشته جاده‌سازی اعلام کرده است .

بر اساس آمار وزارت فواید عامه که مسئولیت ساخت جاده‌های بیرون شهری را در این کشور دارد، حدود ۱۰ هزار کیلومتر جاده اسفالت شده و حدود ۱۴ هزار کیلومتر جاده شنی با هزینه حدود ۶ میلیارد دلار در این مدت ساخته شده است .

دولت افغانستان بخصوص وزارت مالیه و فواید عامه برای حفظ و مراقبت این جاده‌ها از رانندگان حق‌العبور دریافت می‌کنند .

به دلیل عدم حفظ و مراقبت درست، جاده‌ها اکنون در بعضی مناطق به شدت تخریب شده است .

وزارت مالیه و فواید عامه افغانستان هر دو قادر نشدند که از سرنوشت پول‌های جمع‌آوری شده از حق العبور آمار دقیق بدهند

بیم آن می‌رود که این دست آورد مهم نیز از دست برود. وزارت فواید عامه تخریب جاده‌ها را تایید می‌کند ولی قادر نیست که آمار مشخصی در باره مقدار جاده‌های بازسازی شده ارائه کند .

شاهراه کابل قندهار یکی از جاده‌های ساخته شده در ۱۵ سال اخیر است. رانندگانی که از این مسیر عبور می‌کنند، می‌گویند که جاده‌ها در حال نابودی کامل است .

وحیدالله راننده‌ای که در مسیر کابل غزنی تردد دارد، می‌گوید: "بسیاری از سرک‌ها (جاده ها)، بخصوص از چوک ارغندی تا میدان شهر؛ از میدان شهر به آن سو به کلی در اثر انفجار مین خراب شده است. »

حفاظت از این جاده‌ها مسئولیت وزارت فواید عامه است. این نهاد برای مراقبت از این جاده‌ها، از هر لیتر سوخت که افغان‌ها مصرف می‌کنند، یک افغانی مالیات می‌گیرد .

حدود چهار سال پیش پول حق العبور به گونه‌ای دستی از رانندگان گرفته می‌شد. هر وسیله‌ای نقلیه که وارد شاهراه‌ها می‌شدند، باید ۳۰ تا ۳۰۰ افغانی (حدود نیم تا ۵ دلار) حق العبور پرداخت می‌کردند .

فساد گسترده و حیف و میل این پولها باعث شد که دولت تصمیم بگیرد تا این پول را از واردات مواد سوختی دریافت کند. با این کار نیز شفافیت تامین نشد .

دولت برآورد کرده بود که از این طریق سالانه حدود ۵۰ میلیون دلار جمع آوری کند .

دریافت یک افغانی مالیات از هر لیتر سوخت از سال ۱۳۹۱ آغاز شده است .

اجمل عبدالرحیم‌زی، سخنگوی وزارت مالیه (دارایی) افغانستان در باره اینکه در چهار سال گذشته چه مقدار پول بابت دریافت مالیات سوخت به دولت افغانستان رسیده، نتوانست آمار دقیق ارائه کند .

او گفت: "جمع‌آوری پول یک موضوع کاملا جدا است. اما هر آنچه که ما امسال در بودجه سال ۱۳۹۴ داریم، بخاطر این برنامه یک میلیارد افغانی (حدود ۱۵ میلیون دلار) است. »

با آنکه آمار مشخصی در مورد مقدار مالیه جمع آوری شده نزد وزارت مالیه افغانستان وجود ندارد، سخنگوی این وزارت می‌گوید که مالیه سوخت از طریق بودجه سالانه وزارت فواید عامه به این وزارت منتقل می‌شود .

آقای عبدالرحیم‌زی گفت:"در سال ۱۳۹۱ حدود ۷۵۰ میلیون افغانی در نظر داشتیم، در سال ۱۳۹۲ خورشیدی نیز ۵.۱ میلیارد افغانی، در سال ۱۳۹۳ یک میلیارد افغانی در نظر داشتیم. »

جاده‌های که از این پول بازسازی و مراقبت شده آمار دقیقی ارائه کرده نتوانست

او گفت که این وزارت امسال یک میلیارد افغانی را برای حفظ و مراقبت جاده‌ها در بودجه وزارت فواید عامه در نظر گرفته است .

مقام‌های وزارت فواید عامه می‌گویند که حق‌العبور یکی از منابع عمده درآمد این وزارت است و براساس توافق انجام شده با وزارت مالیه باید از طریق حساب خاص به این وزارت منتقل شود .

محمود بلیغ، وزیر فواید عامه افغانستان می‌گوید که در دو سال گذشته تنها بخشی از این درآمد به وزارت فواید عامه افغانستان داده شده است .

آقای بلیغ گفت: "وزارت مالیه در سال ۱۳۹۲ یک میلیارد افغانی و همچنین در سال ۱۳۹۳ هم یک میلیارد افغانی، یعنی بخشی از درآمدهای

ما را در اختیار وزارت فواید عامه گذاشته که ما از آن در حفظ و مراقبت سرک‌ها استفاده کردیم. »

وزیر فواید عامه نیز در مورد جاده‌های که از این پول بازسازی و مراقبت شده آمار دقیقی ارائه کرده نتوانست. او فقط گفت این پول برای حفظ و مراقبت شاهراه‌ها و جاده‌های فرعی در مناطق مختلف افغانستان مصرف شده است .

وزارت تجارت افغانستان گفته که سالانه حدود ۶.۳ میلیارد لیتر سوخت وارد این کشور می‌شود. تنها از ۴.۲ میلیارد آن که مصرف غیرنظامیان است، مالیات گرفته می‌شود .

اگر از هر لیتر سوخت یک افغانی مالیات گرفته شود، سالانه ۴.۲ میلیارد افغانی (حدود ۳۵ میلیون دلار) مردم افغانستان به دولت حق العبور می‌دهد .

وزیر فواید عامه افغانستان نیز می‌گوید، اگر این پول کامل به این وزارت داده شود، برای بازسازی جاده های افغانستان کافی است .

براساس قانون بودجه سال ۱۳۹۵ افغانستان دولت افزایش مالیات سوخت را در برنامه دارد. انتظار می‌رود مالیات از هر لیتر سوخت به دو افغانی افزایش یابد و به این ترتیب سالانه نزدیک به ۸۰ میلیون دلار برای حفظ و مراقبت جاده جمع آوری می‌شود .

با توجه به تمام آن مردم و رانندگان از آنچه بر سر جاده های افغانستان آمده شکایت دارند .

سمیر یک باشنده شهر کابل می‌گوید:" من به ولایت‌های مختلف سفر می‌کنم. مثال زنده همین شاهراه سالنگ است. چند سال است که خرابه است. نمی‌دانم پولی که دولت به عنوان مالیه از مردم می‌گیرد کجا مصرف میکند .